

кожен параграф якого, регулюючи порядок денний в закладі, свідчитиме про бажання створити в ньому для всіх ситуації успіху і взаєморозуміння.

Варто при цьому спиратися на досвід дитячого будинку Я. Корчака, в якому діти змогли відчувати себе щасливими завдяки турботі дорослих. Сам Я. Корчак, директор закладу, під час засідань був лише секретарем. Якщо хтось (хоча б і він), не дотримувався правил внутрішнього розпорядку, мав прибирати. І директор, і Людина – в одній особистості. Лише коли ми, дорослі, зійдемо з п'єдесталів самовпевненості та холодної недосяжності, діти зможуть бути поряд з нами щасливими.

Яке право має вчитель сказати, що дитина чогось ніколи не зможе? А навіщо він тоді є, і чи не його завдання дитині допомогти все зрозуміти, її підтримати?..

Організація освітнього процесу в Новій українській школі – справа вчителів, дітей і батьків. Але, якщо ми хочемо мати гарні результати, саме нам, вчителям, варто вкласти в справу душу, сили, творчу насагу, щоб, як завжди у віках, сіяти «розумне, і добре...» [2, с. 169].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 25.02.2020).
2. Некрасов М. [Переклад О. Новицького]. Лірика. Київ : «Дніпро», 1971. 169 с.

Валерій Редько

д. пед. наук, доцент,
старший науковий співробітник,
завідувач відділу навчання іноземних мов
Інститут педагогіки НАПН України
(м. Київ, Україна)

ТЕНДЕНЦІЇ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У 5–6 КЛАСАХ ГІМНАЗІЙ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД

Варіативність системи сучасної шкільної освіти, її тенденції на компетентнісні, розвивальні, особистісно орієнтовані технології навчання активізують необхідність створення умов для розкриття індивідуальних можливостей і творчого потенціалу кожного учня, проявлення в ньому потреби сформуванню в собі здатність стати активним суб'єктом процесу соціалізації в сучасному світовому глобалізованому просторі. Вирішальна роль у ньому належить іноземній мові як важливому засобу впливу на соціальну і комунікативну мобільність школяра, яка різнобічно сприяє формуванню його готовності до саморегуляції пізнавальної діяльності та самовдосконалення. Визначальне місце в цих трансформаційних процесах відводиться закладу загальної середньої освіти, у якому зміст навчання іноземної мови зумовлюється стратегічними напрямками розвитку сучасної шкільної освіти – спрямуванням навчальної діяльності на вироблення в учнів важливих життєвих компетентностей, необхідних для майбутнього самостійного життя незалежно від обраної професійної діяльності.

Перехід на компетентнісні засади навчання поки що не належним чином відбито в навчальних програмах і підручниках, де деколи використовується знання компонента змісту. Діяльнісний складник, відповідальний за формування здатності й

готовності учнів самостійно виконувати життєво важливі завдання, залишається недостатньо представленим у них.

Питання компетентісно орієнтованого навчання не є новим для світового, зокрема європейського, соціуму. Різноманітні його аспекти як концептуальні орієнтири для здійснення змін у вітчизняній шкільній освіті розглядалися на різних державних і наукових рівнях стосовно різних навчальних предметів, зокрема й іноземних мов. Насамперед, це питання порушено в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, де чітко зазначено про важливість побудови змісту навчання на засадах компетентісного підходу. Цей напрям став пріоритетним у змісті різноманітних декларацій і рекомендацій Ради Європи і, відповідно, державних освітніх документів європейських країн.

Помітне місце він почав займати в освітній політиці України: відбулися кардинальні зміни у визначенні цілей і змісту навчання, описано його характеристики відповідно до низки шкільних курсів, проведено окремі наукові дослідження в межах деяких тем і предметів, які вивчаються у школі.

У державних документах, які зорієнтують і регламентують освітню політику України (Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепція Нової Української школи, Державний стандарт початкової освіти, Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти тощо), декларується компетентісна парадигма вітчизняної шкільної освіти і йдеться про формування компетентної особистості сучасного школяра.

Базові положення компетентісного підходу до навчання викладено в наукових публікаціях українських учених-педагогів: Н. М. Бібік, Н. Б. Голуб, О. І. Локшиної, О. В. Овчарук, О. І. Пометун, О. Я. Савченко та ін.

Певний відбиток ця проблема знайшла у сфері іншомовної освіти (Н. П. Басай, Н. Ф. Бориско, Л. Я. Зеня, Л. В. Калініна, С. Ю. Ніколаєва, О. С. Пасічник, Т. К. Полонська, В. Г. Редько, І. В. Самойлюкевич та ін.). Учені досліджують питання особливостей організації навчання на компетентісних засадах, висвітлюють свої погляди на побудову змісту компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов, описують фрагменти компетентісно орієнтованого змісту шкільних підручників іноземних мов тощо. Утім, глибокі й переконливі дослідження щодо організації та проведення компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів 5–6 класів гімназій відсутні. Питання, що порушувалися деякими авторами наукових публікацій, побіжно розкривали проблему і, здебільшого, опосередковано були з нею пов'язані або узагальнено розглядалися в межах усього навчального процесу в закладах загальної середньої освіти. Результати здійснених досліджень не носили системного характеру і не узагальнювались.

За останні три роки у відділі навчання іноземних мов підготовлено й видруковано «Концепцію компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи», методичні рекомендації «Організація компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи», 57 статей, 46 матеріалів конференцій і тез, підготовлено рукопис навчально-методичного посібника «Дидактичні та методичні засади компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі». Набутий науковий досвід, у тому числі здобуті

результати дослідження, можуть слугувати підґрунтям для подальшого розвитку проблеми на наступних етапах навчання, у тому числі в гімназії.

Компетентнісна парадигма навчання проявляється насамперед у процесі практичної роботи, коли учні не тільки отримують певні прагматично спрямовані знання, але й виконують систему навчальних дій, що забезпечують оволодіння цими знаннями у практичній діяльності. Лише за умови, що кожен учень особисто братиме участь у виконанні таких дій, усвідомить їх функціональне призначення у комплексі з іншими видами роботи, він зможе набути досвіду життєдіяльності в оновленому соціумі.

Успішне впровадження компетентнісно орієнтованої технології навчання іноземній мові різнобічно залежить від різних засобів, зокрема підручників, оскільки саме вони презентують зміст дій, що мають виконувати учні під час пред'явлення й активізації навчального матеріалу, відіграють роль засобу самореалізації усіх тих, хто їх використовує, слугують механізмом управління якістю освіти [1]. Тільки дидактично доцільний добір їх змісту і методично виправдана його організація здатні забезпечувати ефективне формування іншомовних комунікативних умінь та успішне виконання компетентнісно орієнтованих цілей навчання, визначених чинними програмами.

Основними напрямками компетентнісно орієнтованого змісту навчання іноземних мов у 5–6 класах гімназій є:

а) дидактичне переосмислення сутності навчального матеріалу під кутом зору його доцільності, доступності, відповідності комунікативним потребам учнів 5–6 класів, достатності для забезпечення їхніх комунікативних намірів;

б) визначення значущих зв'язків вивченого матеріалу із життєвою практикою, що асоціюється з рівнем його прагматичності – сферами використання в реальних умовах спілкування;

в) забезпечення ефективної активізації мовного матеріалу в різних видах мовленнєвої діяльності через умотивованість навчальних дій та використання оптимальної системи вправ і завдань та дидактично доцільних допоміжних матеріалів;

г) сприяння усвідомленому й умотивованому засвоєнню учнями способів діяльності з навчальним іншомовним матеріалом у межах певного кола понять, явищ, процесів, об'єктів, фактів, зокрема тем для спілкування, змісту мовного і мовленнєвого матеріалу, змісту правил-інструкцій тощо [2].

Саме ці положення, на наш погляд, мають слугувати підґрунтям для побудови моделі компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов у сучасній гімназії та бути втіленими у зміст навчальної літератури, зокрема підручників як основних засобів навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Редько В. Г. Організація компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи: метод. рек. / Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2019. 36 с.

2. Концепція компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи: за наук. ред. В. Г. Редька. Київ, 2018. 36 с.